

TÍTULO SUPERIOR EN CONSERVACIÓN E RESTAURACIÓN DE BENS CULTURAIS
Escola Superior de Conservación e Restauración de BBCC de Galicia

Materia: Técnicas de estudo científico dos materiais escultóricos e as súas alteracións III

Departamento: Caracterización e diagnose dos bens culturais

Formación básica	Curso: 4º escultura	Cuadrimestral	2 ECTS
-------------------------	----------------------------	----------------------	---------------

Teórico-práctica

Profesora: Dolores Cores
tecnoloxiadepartamento@gmail.com

Horario: 2 horas semanais

DESCRIPCIÓN DA MATERIA

Análises morfolóxicos dos materiais constitutivos dos bens culturais escultóricos e as súas alteracións.
Análises elemental dos materiais constitutivos dos bens culturais escultóricos e as súas alteracións.
Datación dos bens culturais escultóricos.
Análises no laboratorio dos materiais constitutivos dos bens culturais escultóricos e as súas alteracións.

COMPETENCIAS TRANSVERSAIS

T2	Recoller información significativa, analízala, sintetízala e xestionala adecuadamente.
T3	Solucionar problemas e tomar decisións que respondan aos obxectivos do traballo que se realiza.
T8	Desenvolver razoada e criticamente ideas e argumentos
T9	Integrarse adecuadamente en equipos multidisciplinares e en contextos culturais diversos
T14	Dominar a metodoloxía de investigación na xeración de proxectos, ideas e solucións viables.
T15	Traballar de forma autónoma e valorar a importancia da iniciativa e o espírito emprendedor no exercicio profesional.
T16	Usar os medios e recursos ao seu alcance con responsabilidade cara ao patrimonio cultural e medioambiental.
T17	Contribuír coa súa actividade profesional á sensibilización social da importancia do patrimonio cultural, a súa incidencia nos diferentes ámbitos e a súa capacidade de xerar valores significativos.

COMPETENCIAS XERAIS DA TITULACIÓN

X2	Coñecer e identificar a composición material do ben cultural e os procedementos e técnicas empregados na súa elaboración.
X3	Recoñecer e identificar as alteracións do ben cultural e as causas de seu deterioro para avaliar o estado de conservación.
X4	Determinar os exames ou análises precisos e avaliar os seus resultados.
X6	Acadar coñecementos críticos sobre a metodoloxía, estratexias de actuación, tratamentos e emprego de materiais para a conservación e restauración.
X11	Acadar a capacidade de colaborar e traballar en equipo con outros profesionais, establecendo os mecanismos axeitados de comprensión e diálogo interdisciplinario.
X17	Determinar e aplicar as condicións axeitadas para a conservación preventiva do ben cultural "in situ", durante a exposición, almacenaxe, transporte ou depósito.
X18	Documentar calquera dato derivado do estudo e proceso dos tratamentos de conservación e restauración que contribúa a facilitar a comprensión e coñecemento do ben cultural.
X19	Coñecer e aplicar os recursos de investigación: metodoloxía científica, fontes documentais e historiográficas, análise, interpretación e síntese de resultados.
X20	Ter a capacidade para obter, presentar e difundir información sobre os bens culturais e a metodoloxía

	dos procesos de conservación e restauración.
COMPETENCIAS ESPECÍFICAS DA ESPECIALIDADE DE ESCULTURA	
EE1	Diagnosticar as alteracións dos bens escultóricos e dos seus materiais constitutivos mediante o seu exame, identificación, análise e valoración.
EE5	Establecer un diálogo interdisciplinario con outros profesionais relacionados co ámbito do patrimonio cultural, especialmente no concerner ao patrimonio escultórico.
EE7	Investigar o patrimonio cultural escultórico, tanto no referido á evolución, constitución e causas de deterioro dos devanditos bens culturais, como no referido á metodoloxía de traballo da conservación e restauración de obras escultóricas.
EE8	Realizar unha análise crítica da metodoloxía, os tratamentos e os materiais empregados e avaliar a eficacia da intervención realizada.
COMPETENCIAS ESPECÍFICAS DA MATERIA	
Coñecer os fundamentos das técnicas de análises.	
Acadar os fundamentos teóricos para a aplicación no campo da conservación – restauración dos bens culturais escultóricos.	
Coñecer as técnicas de análises morfolóxicos.	
Coñecer as técnicas de análises de elementos.	
Coñecer as técnicas de datación.	
Recoñecer ás técnicas máis idóneas para o estudo dos bens culturais escultóricos.	
Acadar a habilidade para o desenvolvemento no laboratorio, de determinacións dos materiais constitutivos dos bens culturais escultóricos e as súas alteracións.	

UNIDADES DIDÁCTICAS		
Unidade	Subtemas	% no total da materia
1 - Radiografía	1.1.Fundamento. 1.2. Instrumentación. 1.3. Aplicacións.	20 %
2 – Reflectografía IR	2.1.Fundamento. 2.2. Instrumentación. 2.3. Aplicacións.	7%
3 - Láser	3.1. Introducción. 3.2. Propiedades do láser. 3.3. Instrumentación. 3.4. Tipos de láseres. 3.5. Aplicacións.	27%
4 – Técnicas IBA	4.1.Fundamento. 4.2. Técnica PIXE 4.3. Técnica RBS 4.4. Aplicacións.	13%

5 – Técnicas de datación	5.1. Clasificación dos métodos de datación. 5.2. C-14 5.3. TL. 5.4. Dendrocronoloxía.	33%
Prácticas laboratorio	Coordinadas co taller de escultura.	30 %

PLANIFICACIÓN DOCENTE

Metodoloxías	Horas aula	Horas fóra	Total
Sesión maxistral / casos prácticos	27		27
Prácticas no laboratorio	9		9
Traballo de estudo e preparación de avaliacións		14	14
Total	36	14	50

METODOLOXIA DOCENTE

Metodoloxía	Descrición
Sesión maxistral. Traballos tutelados con presentación.	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas, aplicacións e casos prácticos. Entrega dos traballos tutelados.
Prácticas no laboratorio	Dos materiais constitutivos dos bens escultóricos e as súas alteracións.

SISTEMAS DE AVALIACIÓN

Método	Criterios	% avaliación
Traballos tutelados con presentación en documento PDF. Desenvolvemento do traballo no laboratorio axuntando un informe.	Cualificación dos traballos tutelados e o informe do laboratorio	Cinco
Unha proba escrita.	Cualificación da proba	Acadar unha cualificación superior a cinco
Total		100 %

OUTROS COMENTARIOS A AVALIACIÓN E MEDIDAS DE RECUPERACIÓN

As porcentaxes poderán sufrir modificacións en función de como as actividades ou imprevistos que xurdan reduzan as horas lectivas.

A asistencia é obrigatoria. O alumno poderá ter un máximo de cinco faltas.

Avaliarase o progreso do proceso de aprendizaxe, incluíndo tanto os coñecementos teóricos alcanzados como

as habilidades no laboratorio.

- **Convocatoria ordinaria.**

O alumno poderá optar por realizar a avaliación continua ou a avaliación final.

a) Opción avaliación continua:

A nota final do alumno resultará un cinco, sempre que:

- Realice un traballo dun artigo baseado nunha das unidades didácticas impartidas na materia. A presentación será en documento PDF, ocupando un espazo máximo de dúas carillas, que será enviado por correo electrónico. A entrega do documento realizarase dentro do prazo establecido.
- Realice as prácticas no laboratorio e entregue o informe en documento PDF, que será enviado por correo electrónico, dentro do prazo establecido.
- Non teña un número de faltas superior a cinco.

A nota final do alumno dependerá da posibilidade de realizar unha proba escrita, que se desenvolverá nas datas establecidas no calendario de exames anunciado pola Dirección do centro.

b) Opción avaliación final:

O alumno deberá realizar unha proba escrita. A proba constará de dúas partes:

- Proba teórica: preguntas tipo test, cada pregunta presentará 4 opcións de resposta, tendo que seleccionar unha delas como resposta válida. Dúas preguntas contestadas erroneamente, anularán unha pregunta contestada correctamente.
- Proba práctica: desenvolvemento de preguntas relacionadas coas prácticas, que os alumnos da especialidade realizen no cuadrimestre.

A nota final estará baseada nas cualificacións da proba teórica e a proba práctica. A ponderación entrambas notas só se realizará cando a cualificación da proba escrita sexa igual ou superior a 5.

A nota da proba escrita suporá un 80 % da cualificación final, mentres que a nota da proba práctica pesará un 20 %.

Para superar a materia débese obter unha cualificación que sexa igual ou superior a 5.

Deberán realizar a modalidade de avaliación final, aqueles alumnos que non superasen a avaliación continua descrita na guía didáctica. A proba desenvolverase nas datas establecidas no calendario de exames anunciado pola Dirección do centro.

- **Convocatoria extraordinaria**

O alumno que non supere a convocatoria ordinaria terá a posibilidade de presentarse á convocatoria extraordinaria. O alumno deberá realizar unha proba escrita, a nota da cal deberá ser igual ou superior a cinco. A proba desenvolverase nas datas establecidas no calendario de exames anunciado pola Dirección do centro.

ATENCIÓN PERSONALIZADA

Ofrecerase atención personalizada ao alumnado durante todo o curso, a través das tutorías docentes.

BIBLIOGRAFÍA RECOMENDADA

BIBLIOGRAFÍA XERAL

- GÓMEZ GONZÁLEZ, M. L. (1998). La Restauración, Examen científico aplicado a la conservación de obras de arte, Madrid: Cátedra Cuadernos Arte, Instituto del Patrimonio Histórico Español, 2ª ed. 2000.
- MATTEINI, M. (2001). Ciencia y Restauración, Sevilla: Nerea.
- VVAA. Técnicas analíticas de contaminantes químicos. Editorial Díaz de Santos, 2004.
- VVAA. Análisis instrumental. Madrid. Editorial Síntesis, 2014.
- VVAA (2008): La Ciencia y el Arte, Madrid: Ministerio de Cultura, Instituto del Patrimonio Histórico Español.
- VVAA (2010): La Ciencia y el Arte II, Madrid: Ministerio de Cultura, Instituto del Patrimonio Histórico Español.
- VVAA (2011): La Ciencia y el Arte III, Madrid: Ministerio de Cultura, Instituto del Patrimonio Cultural de España.
- VV.AA. (2013): La Ciencia y el Arte IV, Madrid: Ministerio de Cultura, Instituto del Patrimonio Cultural de España.
- VV.AA. (2015): La Ciencia y el Arte V, Madrid: Ministerio de Cultura, Instituto del Patrimonio Cultural de España.
- VV.AA. (2017): La Ciencia y el Arte VI, Madrid: Ministerio de Cultura, Instituto del Patrimonio Cultural de España.

BIBLIOGRAFÍA ESPECÍFICA:

- Luz, laser y óptica. McGrawhill. 1991.
- Introducción a la limpieza con láser. Martin Cooper. 2005.
- Innovación tecnológica en conservación y restauración del patrimonio. 2006.
- La tecnología láser y otros métodos de limpieza y restauración de materiales pétreos. 2010.
- La técnica radiográfica en metales históricos. Ministerio de Cultura, Instituto del Patrimonio Cultural de España. 2010.
- **REVISTAS:**
- Pátina. Escuela Conservación – Restauración. Madrid.
- Unicum. Escuela Conservación – Restauración. Barcelona.
- Kausis. Escuela Conservación – Restauración. Aragón.
- PH. IAPH. Sevilla.
- IPHE. IPCE. Madrid.
- GE Conservación, revista digital hispano-lusa de conservación y restauración. Patrimonio Cultural de España. Ministerio de Cultura.